

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtrleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četrtrleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 21. novembra 1866.

Gospodarske stvari.

Nova buča za jéd iz Krfa.

Po naših krajih se veliko buč prideluje, ki jih sadé same za-se ali med koruzo, krompir itd. Ker imajo buče rade zeló gnojnin svet, zato jih sadijo tudi na kupe mešanega gnoja. Da pa dobro rastejo, potrebujejo veliko vlage (moče).

Buče pa imamo pri nas večidel za svinjsko pičo, malokje za krmo molznih krav, seme bučno rabijo za olje. Sploh tedaj veljajo buče le za živinsko pičo, čeravno so prav dobre in zdrave za človeško jéd.

V drugih deželah jedó ljudjé buče od sred poletja do sred zime, kakor na Francozkem, Angležkem in v severni Ameriki, kjer buče „kruh ubozih“ imenujejo.

Ker pa je z bučami tako kakor s krompirjem, sadjem itd., da niso vse enako dobre in rodovitne, tedaj naj se tudi najbolje in najrodovitniše izbirajo.

Najrodovitniša in najboljša buča za jéd je krfska buča (Speise-Kürbis aus Korfu), ki je v Afriki domá in vredna, da bi se zeló razširila tudi po naših deželah. Ta buča raste kakor grmovje, perje od perja je 2 palca saksebi, skor za vsacim perjem je zastavljena buča, tako, da buča nad bučo sedi; sad je po 12 do 16 palcev dolg, 5 do 7 pa debel, mesá je okoli 2 palca; cela buča vaga od 4 do 12 funtov; v sredi je kumari podobna.

Nekteri imajo radi velike buče, po centu težke, pa kaj hoče mala družinica s tako bučo, ktera se ne drži dalje, kadar je enkrat prerezana bila?

Buče za jed se rabijo, ali da se v juho (župo) pokuhajo, ali da se pekó, ali da se kakor kisle ali sladka repa povžijejo. Kdor hoče buče jesti kakor kisle repo (in prav dobre so take), naj jih zriba kakor kisle repo, z jesihom in soljó okisa in kimeljna dodá, pa eno uro tako ležati pustí, potem pa s čebulo praži (kuha) in z moko potrese. Kdor ima rad sladke buče kakor sladko repo, naj jih razreže na štirivoglate drobne koščke kakor kuharice sladko repo razrežejo, kuha, s cukrom na rumensko praži in kimeljna dodá.

Kdor je take sladke ali kisle buče jedel, pritr-diti mora, da so prav dobra jéd, in vredne, da jih povsod denemo v vrsto domačih jedil.

Vse druge buče pa v ta namen preseže buča krfska.

Kdor želi tacega semena, naj se obrne do pivarnice kmetijske družbe v Gradec, kjer se 10 pešek dobí za 10 krajc.

Po „Wochenbl. der steierm. LWG.“

Lovsko veselje, njegova dobra in slaba stran.

Spisal France Šollmayr.

Sila težavnih opravil se nekteri ljudjé lotijo za malo plačo ali pa celó zastonj. Med taka opravila spada tudi lov. Cele dni po visocih planinah plezati brez gorke jedi in ugodnega počivališča; cele ure na preži stati in komaj dihati; polovico noči na skalovji čakati, da se ne presliši petje divjega petelina: te in enake težave bi pač nihče za najboljšo plačo na dolgo ne prevzel, ako bi lov sam ob sebi ne bil nekterim ljudém v nepopisljivo zadovoljstvo. Ne bilo bi mogoče osnovati lovskih družeb brez tega mika, ako bi lastniki lovov ne dobili za malo plačilo lovcev, in večina živali, ki gozde oživlja, bi se dalje veselila svojega življenja, kakor zdaj. Kajti dohodki, ktere lov doná, so le malokdaj zadostno denarno povračilo za zamudo in druge stroške. Ako računimo lovske stroške, gotovo je, da veljá vsaka srna petkrat več mimo tega, kar se na trgu za-njo dobiva, in le malo lovskih tatov je, ki morejo reči, „da se živijo od svojega kruha.“ Kmetje po pravici pravijo, da kmet, ki se pečá z lovom, „se bliža siromaštvu“ — naj bi si to marsikter naših sosedov dobro zapomnil! — in da so lovci navadno taki zapravljevci, kakor vozniki (furmani). Kar pa to žrtovanje odškoduje in nektere celó vabi, da svoje življenje vagajo, to je, kakor smo rekli, neka posebna slast, ki navdaja nektere ljudí, da podijo in pobijajo divjačino. Baron Wolf pl. Hochberg popisuje v svoji knjigi „Georgica Curiosa“ viteške misli 17. stoletja tako-le: „Lov je vaja hrabrosti in predigra vojske, v katerem se učijo, zver se zvižá in naglostjo napadati, jo strahovati in pobijati, peš in jež svoje orožje izurjeno rabiti, mraz, vročino, dež in hudo uro trpeti, lakoto, žejo in trud prenašati, svoj kraj in svojo sososko škodljivih roparskih živali sloboditi. Zato so ljubili in gojili lov veliki in imenitni vladarji o vseh časih. Dalje lov oživlja srce, preganja tožnost in je sovražnik lenobe in njenih naslednjic; lov je gojitelj zdravja, vaja telesa, zrcalo boja, pa bogat kuhar, kteri naše mize z izvrstnimi jedili polni.“ Iz tega izvira tudi sedanja lovska strast, ktera je predrla vse národno-gospodarske proračune in ktera ceno divjačine tako tlači, da najlepša divjad se dobiva dosti cenejše, kakor so stroški za-njo, samo da se zaloga izprazni.

Kakor je v tem oziru veselje do lova koristno, ker včasih prav cenó ljudstvu dober živež pripravi, je pa vendar tudi na drugo stran škodljivo. Letniki avstrijskega narodnega gospodarstva nam pričajo o tem. Da se napravijo posebni zverinjaki, jemljó se poljedelstvu in živinoreji velika zemljišča. Do 16. stoletja so se pač le do mestnih obkopov raztezali, pozneje pa so se cele pokrajine za napravo taci zverinjakov odločile, tako

na pr. je bil na Českem do leta 1797 na grof Waldsteinovih grajščinah zverinjak, ki je obsegal skoraj brez izjemka tri grajščine, namreč Gradišče Mnihovo (Münchengrätz), Belo (Weisswasser) in Jelenovo (Hirschberg). O začetku 18. stoletja so bili v Avstrii posebno zverinjaki v Tišavi pri Tiglic-u (posestvo grofa Clary-a), v Pfauendorf-u na ogersko-moravski meji (grof Sincendorfovem gradu), v Hestnik-u in Leskovskem (tudi na Moravskem) zaradi velikosti in divjine zelo imenitni.

(Konec prihodnjič.)

Natoroznanske stvari.

Čuti nas mamijo.

Po Rossmässlerji sestavil J. Tušek.

(Konec.)

Imamo pa tudi izglede, da so ljudje popolnoma prepričani bili, da ni tega, kar vidijo, slišijo itd., da jih samo čuti slepijo, da so pa vendar pozneje kakor poprej videli pred sabo naredbe svojih bolnih možganov kakor žive podobe, da so slišali, kako jim šeptajo tuji glasovi v uho njih lastne nezavedne misli. Eden izmed najznamenitejših bolnikov te vrste bil je knjigotržec Nikolai v Berlinu. Enake stvari pripoveduje tudi prirodoslovec Bonnet o svojem starem očetu. Izmed tistih bolnikov, ki teh sleparjenj ne dajo veljati, hočem omeniti samo enega, ki ga je dr. Langwieser na Dunaji ozdravljaj in tudi ozdravil. Bolezen se je pri tem bolniku s tem začela, da je slišal zabavljive glasove, potem je čutil, kakor da bi ga ljudje, od katerih so prihajali ti glasovi, ščipali in topli; kmalu po tem je tožil, da mu ti ljudje vedno vtikajo smrdljivih stvari pod nos, in na zadnje je celo videl te osebe, da so po sobi hodile.

Zdravniki blaznov (norcev) pravijo, da izmed vseh čutov je sluh največkrat, potem pa vid tako bolan, da bolnika na popisani način slepi. Mogoče bi se tukaj marsikaj povedati o tacih bolnikih, pa govoriti hočem le o nekterih historično-znanih osebah, ki so imeli take bolezni. Matematikar in filozof Bl. Pascal, rojen leta 1623., bil je enkrat v veliki nevarnosti, da je skoraj izvrnil se v globok prepad z vozom, čegar konji so se splašili. Od tistega časa je večkrat na levi strani videl ognjen prepad in da ne bi padel, skušal je vselej ta krat s tem se rešiti, da je postavljaj stole in druge stvari pred-se na levo stran. Ko je to prešlo in je sopet bistri um zadobil, je popolnoma dobro vedel, da ga je samo čut mamil ali slepil. Slikar Aretino Spinello, ki je leta 1408. živel, namalal je enkrat hudiča posebno strašnega in grdega; odsehal ga je vedno videl zraven sebe in ga slišal, kako mu je očital, da ga je tako grdega naredil. Slavni pesnik Tasso mislil je v starejših svojih letih, da hodi angelj varuh vedno ž njim; videl ga je, kako je skozi okno v sobo prišel, potem pa se razgovarjal ž njim. Tasso se je čudil, da drugi ljudje, posebno njegov prijatelj Manso, niso nič videli in nič slišali kakor njegov glas.

Vse, kar nam srce močno gane ali razdraži, kakor: veselje, strah, žalost, moti naše čute, da nas še bolj kakor navadno slepijo. Reče se tudi o tacem človeku: vès je ob pamet, v nezavesti je. — Ako se človek kake misli tako poprime, da se mora zgoditi, in ako ima še živo domišljijo in željo, da se zgodí, bo mnogokrat tudi to videl, čeravno ni nič. Treba samo dobro premisliti, kar je vsak že doživel, pa bo izgledov za to dovelj našel. Posebno je od strahu, veselja, žalosti itd. ganjeno srce mnogokrat krivo, da ne vidimo prav, da vse okolnosti krivo sodimo, da kaj družega čutimo, kakor je. Ako pridejo k temu še nenavadne okolnosti,

so kratka zaslepljenja čutov gotova. Strašljivec vidi v mraku v vsacem kotu tatove ali strahove.

Posebno pripraven je človek za take zmote svojih čutov, ako je dremoten. Tu prelazijo že sanje v zavednost; kar se nam sanja, to se nam sanja tako živo, da smo prepričani o resnici dogodbe; če razun tega tudi nismo v stanu po pameti delati, se lahko kaj zgodí, kar je žalostno za nas in za druge. Krvave sodnje bi vedile o tem marsikaj povedovati. Omeniti hočem samo dveh dogodeb. Bernart Š. je spal poleti na hlevu na slami. Enkrat se o polnoči hitro prebudi iz trdega spanja. Prve trenutke potem, ko se je prebudil, vidi neko strašno podobo celo blizo sebe. Noč je in strah ga je tudi tako, da ne more jasno videti. S strašljivim glasom dvakrat zavpije: Kdo je? Ni ga odgovora, pa zdi se mu, da pošast gré proti njemu. Vès ob pamet zavolj strahu velicega skoči kvišku, zgrabi sekuro, ki je slonela zraven njegove postelje in vdari po pošasti. Podoba se zgrudi in še le zdaj, ko je jela stokati, je prišel prav do zavednosti. Pomisli na svojo ženo, ki tudi na hlevu spi, poklekne, poprime zgrudeno podobo za glavo, vidi kri in zavpije: „Suzana, Suzana, prebudi se!“ Potem praša hčer, ali mati zraven nje spi in pride na zadnje do strašnega prepričanja, da je ubil svojo vroče ljubljeno ženo. Nek mlad človek se prebudi iz trdega spanja; še vès dremoten misli, da so ga razbojniki napadli, kar se mu je pa le sanjalo, zgrabi sablo, zraven postelje visečo in zabode moža, ki je proti njemu šel. Ubil je svojega lastnega brata. — Ravno tisti bil bi nekoliko let poprej v zaspanosti skorej ubil svojega očeta, in le po naključbi se to ni zgodilo.

Strah in zaspanost sta vzrok, da ljudje pri kakem ognji take bedarije počenjajo, da je misliti, da so obnoreli, postavimo, če porcelanasto ali stekleno posodo skozi okno mečejo, da bi jo rešili.

Zadnje vrsti omame so ogibne. Vsakemu pametnemu človeku je namreč mogoče, da počasi, če ostro pazi na samega sebe in če vadi svoje dušne moči, zadobi tako razbornost in premišljenost, da tudi v strahu ne izgubi zavednosti, kaj da dela. Mogoče je tedaj toliko otresti se sužnosti čutov, da nam saj nič družega ne kažejo, kakor kar že sami na sebi morejo in morajo storiti. Mogoče je, da pridemo do tega, da nam je popolnoma jasno, kako vrednost da imajo po naših čutih dobljene misli in zapopadki in kakošno da samo imeti morajo, če hočemo delati le sami po sebi po pameti. To se mora tirjati od vsacega, kdor hoče popolnoma izobražen imenovan biti. Sicer tudi ta neogibnih omám odpraviti ne more, pa puščal jim ne bo, da bi na njegov um in njegova dela imele kaj upljiva; puščal ne bo, da bi se polastile krive misli, krive sodbe njegovih čutil in kazale mu prikazni, katerih ne bi kazale, da je človek dušno in telesno tako v redu, kakor bi moral biti.

To premišljevanje vodi nas sedaj do sledečega posledka. Vse pojedine stvari zunanjega svetá so drugačne, kakor jih pa čutimo s svojimi čutili. Občutimo svitlobo, barve, glas, toploto, bolečino itd., česar pa ne zasledimo v zunanjem svetu; tu najdemo le gibanje, o katerem pa naši čuti molčijo. Čuti nam ne pripovedujejo nič o veličinah, ampak le o razmerah med njimi. Ena in ista stvar se nam na pr. večja ali manja vidi, kakor je bliže ali dalje od nas. Vid nam kaže svet perspektivno, kakoršen pa on ni in ne more biti itd. Tedaj nam čuti svetá nikoli ne kažejo tacega, kakoršen je, in sami na sebi tedaj oni ne morejo biti varna podloga za spoznanje resnice.

Prašati pa vendar moramo: Ako čuti lažejo, od kodi pa vemo, da je svet drugačen, saj ga moremo spoznati le s pomočjó svojih čutil? Najbolje bomo od-



gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 28. novembra 1866. ~

Gospodarske stvari.

Olarija ali pivarija v Avstrii.

Če je res, kar se sploh trdi, da je naše cesarstvo država poljedelstva, tedaj je treba pomisliti, da to ime obsega vse narodno gospodarstvo in ne tedaj zgolj njiv in senožeti, ampak vse to, kar se veže s kmetijstvom, in to ti je tudi tisto obrtnijstvo, katero odvisi od kmetijstva in spet nazaj sega v kmetijstvo — in to je gotovo tudi pivarija ali olarija, ktera je dan danes naši državi zelo važna.

Poglejmo tedaj na pivarski sejm!

Znano je, da so se olarnice ali pivarnice v poslednjih 20 letih popolnoma premenile. Pivarji so popustili krive misli in marsiktero vražo pri kuhi piva poprejšnjih časov in se poprijeli nagloma boljše vednosti pivo kuhati, popustivši napačni in potratni „Oberzeug“ in se poprijeli umne „spodnje kuhe“, s katero so bolj povrelo, stanovitno, okusno pivo lepše barve kuhati začeli in tako celo nekdanj slovečo parsko pivo prekosili.

V letu 1844. je bilo v našem cesarstvu 3019 pivarnic, od katerih je 1952 spodnje, 298 pa zgornjo (Oberzeugbier) pivo kuhalo, 562 jih je bilo, ki so se s kuho obeh sort piva pečale. Vsega piva (ola) skupaj se je skuhalo 8 milijonov in 328.307 veder, in sicer samo na Českem 3 milijone in 356.565 veder v 1051 olarijah; v doljnem Estrajhu z Dunajem vred so ga napravili v 162 pivarnicah 1 milijon in 606.927 veder. V letu 1857 se je štelo že 3389 olarij, v katerih se je skuhalo že 12 milijonov in 296.474 veder, od katerih spada na česko deželo 1047 pivarnic, kjer se je 4 milijone in 489.334 veder, v doljnem Estrajhu pa 125 pivarnic, kjer se je 2 milijona in 991.580 veder ola skuhalo. Marska dežela je tretja dežela za unima, ki je skuhala 1 milijon in 106.731 veder v 309 olarijah. Leto 1864. kaže enak napredek proti letu 1857., kakor to proti letu 1844. Bilo je namreč v 1864. letu 3177 pivarnic, v katerih se je skuhalo 17 milijonov in 32.700 veder piva, in sicer na Českem v 1026 olarijah 6 milijonov in 239.484 veder, v 129 pivarnicah v doljni Avstrii pa 4 milijone in 618.259 veder. Marsko je ostalo v kuhi ola pri navadni meri, al način kuhe se je popolnoma prestvaril. 1857. leta je štela 166 olarij, ki so kuhale zgornje pivo, in le 37, ki so kuhale spodnje pivo, v letu 1864 pa jih ni bilo več kakor le 21 z gornjo kuho, in 203 s spodnjo kuho. Na doljnem Avstrijskem je stara navada zgornje kuhe skoraj popolnoma opuščena; na Českem kuhajo vendar v 117 pivarnicah še zmirom pivo po stari navadi.

Iz vsega tega se vidi, da je sicer manj olarnic, pa pri ysem tem se še vedno več ola napravlja. V letu

1844. se je po srednji meri v vsaki pivarnici po 2758 veder ola skuhalo, v letu 1857. že 4110 veder, v letu 1864. pa 4797 veder. Male pivarnice tem hitreje obnemorejo in ginejo, kolikor hitreje se velike pivarnice na višo stopnjo povzdigujejo, ki več kapitala in vednosti zahtevajo. Dolnja Avstrija, kakor je stala pri prinaredbi pivarnic na vrhu, tako tudi zdaj največ piva skuha. Na vsako pivarnico dolnje Avstrije se šteje okoli 12.917 veder piva, ki ga skuha leto in dan. Dunajski pivarji tu zvonec nosijo, za Dunajem je mali Švehat, Liesing in St. Marks. Te pivarnice plačujejo zdaj vžitnega davka leto in dan čez 17 milijonov gold., ko so ga leta 1844. le 6 milijonov in 643.787 gld. plačale. Čeravno je pivo doljne Avstrije izvrstno, ga vendar ne spečá v druge avstrijske dežele veliko, v ptuje pa celo malo. Vzrok temu so davkarske razmere našega cesarstva. Nikodar drugod ni pivo s tolikim davkom obloženo kakor v našem cesarstvu. Od vedra se plača okoli 1 gold. 20 kr., v Švajci le nekoliko čez 5 krajc., na Pruskem in Saksonskem 28 kr., na Francozskem 44 kr., na Bavarskem 66 kr., na Angležkem 1 gold. 4 krajc.

Pri vsem tem pa, da je v Avstrii s tolikim davkom pivo obloženo, ga vendar vsako leto več spečajo v tuje dežele, celo malo pa se tujega piva v naše cesarstvo prodá. Leta 1862. so 108.534 colnih centov prodali na tuje, vpeljali iz tujega ga pa le 12.010, — leta 1865. so ga izpeljali 183.370 centov, vpeljali le 10.023. Čem umnejša bo colna politika in svobodnejše tržtvo, temveč bo domačega piva šlo v tuje dežele. Izvažvajo se pa le močna piva od 13 do 15 stopinj.

Kadar se bo pot avstrijskemu pivu odprla na Rusovsko in Turško, takrat bo še le avstrijskim pivarnicam lepa prihodnost zasijala; zdaj pa se mora od vsacega vedra, ki se hoče na Rusovsko peljati, v vožnega davka 41 gold. 63 kr. plačati. Na Turško pa je ta kupčija, kakor vsaka druga zelo nevarna in težavna, ker ni pravih potov tje in za kupca nobene varnosti.

Veliko se tedaj še storiti mora in vse se bo dalo sčasoma storiti, ker čez avstrijsko pivo ni nobenega.

Lovsko veselje, njegova dobra in slaba stran.

Spisal France Šollmayr.

(Konec.)

Akoravno so se odločila gotova zemljišča za rejo divjine, vendar je ona po ostalem polji naredila mnogo škode, ktere niso mogle poravnati odškodnine, ki so se včasih dajale; da-si tudi so bile velike, bile so vendar zmirom v zgubo ljudskemu premoženju. Koliko kmeč-

kih puntov je iz tega nastalo! V letih 1717. do 1725. so se zaradi škode, ki jo je napravila zver, uprli ne samo podložniki samostana Wilhering v gornji Avstrii, ampak tudi kmetje pri sv. Valentinu na doljnem Avstrijskem, in če so tudi 14., 15. in 16. maja leta 1720. v Lincu mnogo upornikov hudo kaznovali, vendar so se še leta 1726. polegali ti nepokoji. Šest let pozneje je bila okolica graška ognjišče enacih nemirov. Doljno-avstrijski stanovi so spoznali to napako za tako nevarno, da so leta 1712. v deželnem zboru cesarja na pomoč klicali, ker je cesarska divjina največ škode delala. Več milijonov vagánov žita in nezmerno veliko klaje je v 17. in 18. stoletju v Avstrii po tej poti poginilo. Že sam strah pred takim poškodovanjem je veliko škodoval kmetovanju.

Priznavati se pa mora, da v Avstrii razun v oni kratki dôbi, ko je na Českem cesar Rudolf II. tatinske lovce na smrt kaznoval, niso bile nikdar tako ostre lovske postave kakor na Bavarskem, kjer je veljal ukaz od leta 1567., ki je žugal tatinskim lovcom vislice in prepovedaval kmetom, da svojih njiv niso smeli ograditi s kolmi, da se ne škoduje divjini; tudi noben avstrijski vladar ni dal svojim podložnim tacega odgovora, ako so se pri njem pritožili zaradi divjaške škode, kakor ga je dal svojim podložnim heski deželni grof Filip Velikodušni, ki jim je v pridigarskem glasu zaklical: „Ako ne bi bil hotel Bog divjine, ne bi bil dovolil, da jo je bil Noe v svojo barko vzela.“ — Bil je nek nadškof v Solnogradu, a ne avstrijski knez, ki je nad varstvom lova v Floitelskih gorah tako ostro čul, da nihče ni smel ovác in kóz na one gore gnati in celó krave je le pod tem pogojem pripustil, da so brez zvonca hodile zato, da se ni pelo in vpilo po gorah, in to samo zato, da so se množili divji kozli. Cesarica Marija Terezija je celó proti nezmerni reji divjačine stalne postave izdala. Ukazala je s postavo od 2. svečana 1765., da se mora število živali zmanjšati, s postavo od 25. avgusta 1770. pa je ukazala, da se mora črna divjina v zaprtih zverinjskih imeti, in je razpisala strelščino leta 1771. za pse, ki se nahajajo brez povezke. Nimrodi, katerim bi se prilêgle one čudovite besede, ktere je Spangenberg nekđaj zapisal na zid saksanske prenočevalnice: „Gentil vir est bestia, sedens super bestiam, ducens bestias, gerensque super manum bestiam et insequens bestias“ bili so v Avstrii o vseh časih le bele vrane.

Obrtnijske stvari.

O kupčii lesenih škatelj

v Moldavo in Vlahijo in druge levantinske dežele.

Gosp. Bernard Strasser iz Galaca piše dunajski kupčijski in obrtnijski zbornici to-le: Kdor bi na prvi pogled morebiti utegnil misliti, da kupčija z lesenimi škatljami ne more nič posebnega biti, temu lahko rečem, da je to kupčijstvo veliko, ker leto za letom cele ladije dohajajo v Galac, naložene z lesenimi škatljami. Po vseh jutrovih deželah, ob Donavi skozi in skozi noter do Srbije, *) in v Moldavo in Vlahijo vsako leto dohaja iz Genove na Laškem veliko ladij z lesenimi škatljami, ktere v to rabijo, da jutrovim deželam priljubljeno ohladnino (Erfrischung), kateri se „rahat“ pravi, v škatljah po $\frac{1}{4}$ do 2 oki držečih prodajajo. Te škatlje so narejene iz mehkega, prav na debelo pooblanega lesa, kakor so tiste škatlje, ki jih v Nirenbergu za otročje igrače delajo, z različnimi barvami tudi le na debelo

opišejo; podolгато-krogle ali popolnoma okrogle so te škatlje, katerih po 5 in 6 drugo v drugo vlagajo in tako na prodaj pošiljajo. Ker teh škatelj od Egipta začeni po vseh jutrovih in podonavskih deželah (Donaufürstenthümer) noter do Srbije sila veliko poprodadó, je pač vredno, da zlasti tisti kraji kranjske dežele, ki delajo enako leseno (suho) robo, bi si kupčije poiskale v omenjene kraje. Obrtnii je še široko polje odprto; le iščimo ga! Naši Ribničanje in drugi, ki se pečajo s tem rokodelstvom, bi morebiti po dobrem delu in ceni prekosili druge.

Slovstvene stvari.

Kdaj začne izhajati slovensko-nemški slovár?

(Konec.)

Tako delo, ki bi utegnilo tudi vesoljnemu znanstvu biti, kolikor toliko na korist, če se dožene vsaj le nekaj tega, po čemer hrepenimo, nij mogoče tako lahko spisati, kakor se iz dveh knjig prepiše tretja, ali kakor se zvrši kak časopisen sestavček, denes bran, jutri vržen v — ogenj. Linde je začel svoje delo tiskati 1807. l., a dovršil ga je 1814. l.; Schmeller je bavarski slovár jel na velikej osmini v 4 zvezkih, na 2682 stranéh, dajati mej ljudi 1827. leta, a izdal ga je 1837. leta; Grimmov visokonemški slovár je začel izhajati 1854. l., a do zdaj ga morda niti tretjine nij natisnena; Graff je staro-visokonemški slovár jel tiskati 1834. l., a izdan je bil še leta 1842. l. itd. itd. Tudi g. Cigale je nemško-slovenski del imel pod peresom od sušca meseca 1854. l. do konca 1859. leta. Pa nij treba misliti, da so poprej imenovani možje tekli v tiskalnico tekó s prvo pôlo, kakor jim je prišla iz pod palca, ampak mučili so se leta in leta, da je torej bilo iz debelega uže vse nabrano, tudi uže velik del na čisto izdelan, predno je stavec postavil prvo črko; saj bi ne bili imeli sicer niti časa, delo zvršavati in tisk popravljati, kar je pri takih spisih posebno težavno in mudno. Ko bi se reč po tlačanski zmašila, nastopila bi nevarnost, da bi svet namesti slovarja dobil v roko babilonsko zmes; kajti kolikrat se reče: „to in to besedo priméri tej in tej!“ — „pogledi tam in tam!“ — in kolikrat bi se utegnilo pripetiti, da bi zastoj iskal bralec, kar se mu je obljubilo, — če tudi molčimo o vseh drugih koderčijah. Najboljša priča o tem je zopet gosp. dr. Miklošič, kateri o svojem staroslovenskem slovarju, ki je tudi štiri leta samo na svitlo hodil (1862.—1865.), pravi: „in quo (opere) decem annorum labore collocavimus. Vindobonae decembri 1861.“ — pa najbrže ga je spisoval dobrih deset let, če nij morda bil mej delom zopet prenehal, kajti uže 1851. leta v I. zvezku v „slavische bibliothek“ na 294. strani govori: „ich werde ihn (den Hanka) hoffentlich in nicht ferner zeit mit einer zweiten, so Gott will, gediegeneren auflage meines wörterbuches erfreuen.“

Pri našem delu so pa tudi še druge, razne težave. V pokrájinskem mestu, kakoršno je Ljubljana, nij mogoče vselej dobiti potrebnih knjig, ali če se dobodo, niso morda iz rok najizvrstnejših pisateljev, in če so, morda niso najzadnjega, torej najboljšega tiska, ali pa jih je dostikrat treba čakati po cele mesece in še dalje, posebno slovanskih, ker naše knjigotržje se niti še nij začelo; a tacega dela, kakoršen je slovar, ne more nihče iz kučme iztresti. Zatorej moram javno izreči zahvalo voditelju našega truda, visokočestitemu g. stolnemu dekanu, dr. Ivanu Zl. Pogačarju, ki mi za knjige blagovoljno skrbi, kolikor je mogoče; tudi se moram zahvaliti ljubljanskej knjižnici, brez ktere bi skoro ni delati ne mogel, kajti iz nje me z raznojezič-

*) Naš častiti dopisnik gosp. dr. Kovač nam je to isto potrdil v „Novicah.“ Vred.